

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal education) เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของคนที่ยอยู่นอกระบบโรงเรียน ให้สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศได้อย่างหลากหลาย มีการออกแบบหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย วิธีการจัดการศึกษาจึงยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547 : 2 – 3)

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2546 : 18) เป็นหน่วยงานซึ่งสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนแก่กลุ่มเป้าหมายที่ยอยู่นอกโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้ขาดโอกาส และผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้สามารถได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในการจัดการเรียนรู้ สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีแนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยปรัชญา “คิดเป็น” ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา โดยเริ่มตั้งแต่รวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัญหารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาโดยการใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านวิชาการและข้อมูลด้านสังคมสิ่งแวดล้อม มาใช้ในกระบวนการคิดวิเคราะห์ และหาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที

2. จัดกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องจัดสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้ในสาระต่าง ๆ จึงมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของการศึกษานอกโรงเรียน ได้กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา โดยการพบกลุ่ม จะเน้นให้นักการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีการพบกลุ่มเพื่อนำสิ่งที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามาเสนอ อภิปรายและสรุปร่วมกันในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเวลาพบกลุ่มใช้เวลาประมาณ 3-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีขั้นตอน คือ ให้นักศึกษานำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา จัดการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระใหม่ฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากกลุ่มจากสื่อ โดยครูเป็นผู้จัดการกระตุ้นและเสริมความรู้ให้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547 : 18-19)

ในการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ได้มุ่งเน้นการใช้สื่อการเรียนการสอนหรือเทคโนโลยีทางการสอนเป็นสื่อหลักในหลายรูปแบบ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น สื่อการสอนสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งกับผู้เรียนและผู้สอน ในด้านผู้เรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ซับซ้อนได้ง่าย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ช่วยเสริมสร้างลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และยังช่วยแก้ปัญหาของความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการใช้สื่อในการศึกษารายบุคคล ในด้านผู้สอน การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนที่น่าสนใจ และสื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอน (กิดานันท์ มลิทอง. 2540 : 98) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มีจุดประสงค์มุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและ ใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องจัดหาสื่อที่มีประสิทธิภาพ มาประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (กรมวิชาการ. 2546 : 1) ดังนั้น แนวโน้มการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในด้านการเรียนการสอน การค้นคว้า อย่างไรก็ตามการใช้สื่อเพียงอย่างเดียวหนึ่งในการเรียนการสอนอาจจะไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบใน

การสอนหลายอย่าง การพัฒนาการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะจะถูกสร้างขึ้นโดยใช้หลักการผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง มีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (วีระ ไทยพานิช. 2529 : 126)

ขณะเดียวกันการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 24 ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติจริงให้ทำเป็นคิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2545 : 13-14) การคิดเป็นการคิดอย่างมีเหตุผล และไตร่ตรองรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อกระทำสิ่งใด ๆ การคิดดังกล่าวจะส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ศึกษาพบว่าเด็กไทยทำข้อสอบที่เป็นการอธิบายความไม่ค่อยได้ สะท้อนให้เห็นปัญหาการเรียนการสอนของไทยที่ส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนเนื้อหาวิชา และการท่องจำมากกว่าการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ เรียบเรียง และสื่อสารความคิด (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 42) ซึ่งเป็นผลจากคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู เพราะครูส่วนใหญ่ยังคงสอนแบบท่องจำทำให้นักเรียนไทยเก่งในการทำข้อสอบแบบใช้ความจำมากกว่าข้อสอบที่ต้องใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผล การเรียนการสอนยังอยู่ในกรอบของตารางสอนและห้องเรียน ไม่เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 34 – 37) และผลมาจากวิธีการสอนของครู ครูส่วนใหญ่ยังนิยมใช้วิธีการสอนที่นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนน้อยมาก การใช้คำถามของครูในลักษณะที่รวดเร็วตัดตอน ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือสามารถขยายแนวคิดของตนได้ โดยคำถามต่าง ๆ ของครูควรเป็นคำถามที่มีคุณภาพเร้าให้นักเรียนใช้ความสามารถด้านการคิดที่สูงกว่าระดับความจำ มาคิดแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินทร์. 2530 : 28–29)

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาของไทยยังมุ่งเน้นที่การให้ข้อมูลข่าวสาร มิได้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ คนส่วนใหญ่จึงสรุปข้อมูลว่าเป็นความรู้ ถ้าข้อมูลผิดและด่วนสรุปว่าเป็นความรู้จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่สามารถพัฒนาไปได้เท่าที่ควร เพราะสามารถปลุกกระแสสังคมได้ง่ายบนฐานข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ทำให้การเข้าสู่สังคม

ข่าวสารข้อมูลเป็นปัญหา เพราะประชาชนอาจไม่สามารถแยกแยะวิเคราะห์ว่าข้อมูลใดน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร (ลิจิต ชีรเวคิน. 2542 : 67–68) ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์จึงเป็นทักษะที่สำคัญและเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ เมื่อผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถจำแนกและจัดหมวดหมู่ลำดับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถตัดสินใจอย่างเหมาะสม และใช้ความรู้ประยุกต์แก้ปัญหามาในสถานการณ์อื่น ตลอดจนสามารถทำนายผลที่ตามมาได้ (Schiever. 1991 : 12 – 13)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษา มาจากพื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาความเชื่อและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ มีคุณลักษณะและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเด็ก เช่น ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพ ต้องการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงอาชีพที่ทำอยู่ บางคนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่ยังมีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างต่ำ ต้องการได้รับการศึกษาต่อหรือต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต บางคนเป็นผู้นำของชุมชนต้องการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น บางคนต้องการได้รับการยอมรับจากสังคม นอกจากนี้ผู้ใหญ่บางคนอาจมีปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนรู้ เช่น ไม่มีเวลาเรียน ขาดความมั่นใจ เรียนรู้บางเรื่องได้ช้า ดังนั้นการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะเหล่านี้ การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับทฤษฎี หลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ตลอดจนธรรมชาติการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น โดยใช้หลักการและศาสตร์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ รวมทั้งผู้สอนก็ต้องมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ การกำหนดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่ และปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพสังคม และการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้และนำสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการประกอบอาชีพได้ทันที ดังนั้น การจัดสาระและกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นต้องจัด ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนดังกล่าว

การจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้ยึดสาระการเรียนรู้ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนการศึกษานอกระบบ โดยจัดเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนในแต่ละระดับการศึกษา สาระการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน มี 8 หมวดวิชา ประกอบด้วยกลุ่มหมวดวิชาพื้นฐาน 4 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาคณิตศาสตร์ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ และหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ และกลุ่มหมวดวิชา ประสบการณ์ 4 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 (พละนันทน์) หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 (ดนตรีและนาฏศิลป์) และหมวดวิชาพัฒนาอาชีพ ซึ่งผู้เรียนทุกระดับการศึกษาต้องเรียนให้ครบทั้งกลุ่มหมวดวิชาพื้นฐาน และกลุ่มหมวดวิชา ประสบการณ์

สำหรับหมวดวิชาพัฒนาทักษะ 1 นั้นเป็นวิชาหนึ่งในหมวดวิชาประสบการณ์นักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนจะต้องลงทะเบียนเรียนเพราะเป็นวิชาบังคับ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ ทำหน้าที่ครูผู้สอนและนิเทศการจัดการเรียนการสอนในปี 2544 เป็นต้นมา พบว่าในปีการศึกษา 2548 นักศึกษาสอบผ่านรายวิชาดังกล่าวเพียงร้อยละ 41.25 (งานทะเบียนและวัดผล กศน.อำเภอ พระนครศรีอยุธยา. 2549) เท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถิติที่ค่อนข้างต่ำ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงหาทาง ออกในการแก้ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนร่วมกัน ซึ่งจากการสรุปถึงสาเหตุของ ปัญหา พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกโรงเรียนเป็น รูปแบบที่ผู้เรียนจะต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก สื่อจัดว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้หาแนวทางแก้ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษานำมาเสริมคุณภาพการศึกษาก็คือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยยึดหลักความแตกต่าง ระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ ความสนใจ มุ่งเน้นพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นกระบวนการ โดย เนื้อหาที่นำมาใช้ในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเนื้อหาหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 เรื่องหลักและวิธีการใช้ยา ซึ่งผลจากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ คาดหวังว่าจะช่วยเพิ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่ให้นักศึกษาให้สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษ การศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 ของนักศึกษ การศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่จัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับ การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่จัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่จัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยนอกจากจะทราบว่าจัดการเรียนรู้ทั้งสองวิธีมีวิธีการใดที่จะทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากันแล้ว ยังสามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนพัฒนาสื่อที่ส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับนักศึกษา ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาได้พัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตการวิจัย

1. หน่วยในการวิเคราะห์

นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระนครศรีอยุธยา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักศึกษาทั้งสิ้น 150 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่ได้รับการคัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากจากห้องเรียนตามสภาพจริง จำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบปกติ 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี ดังนี้

3.1.1 การจัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.1.2 การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

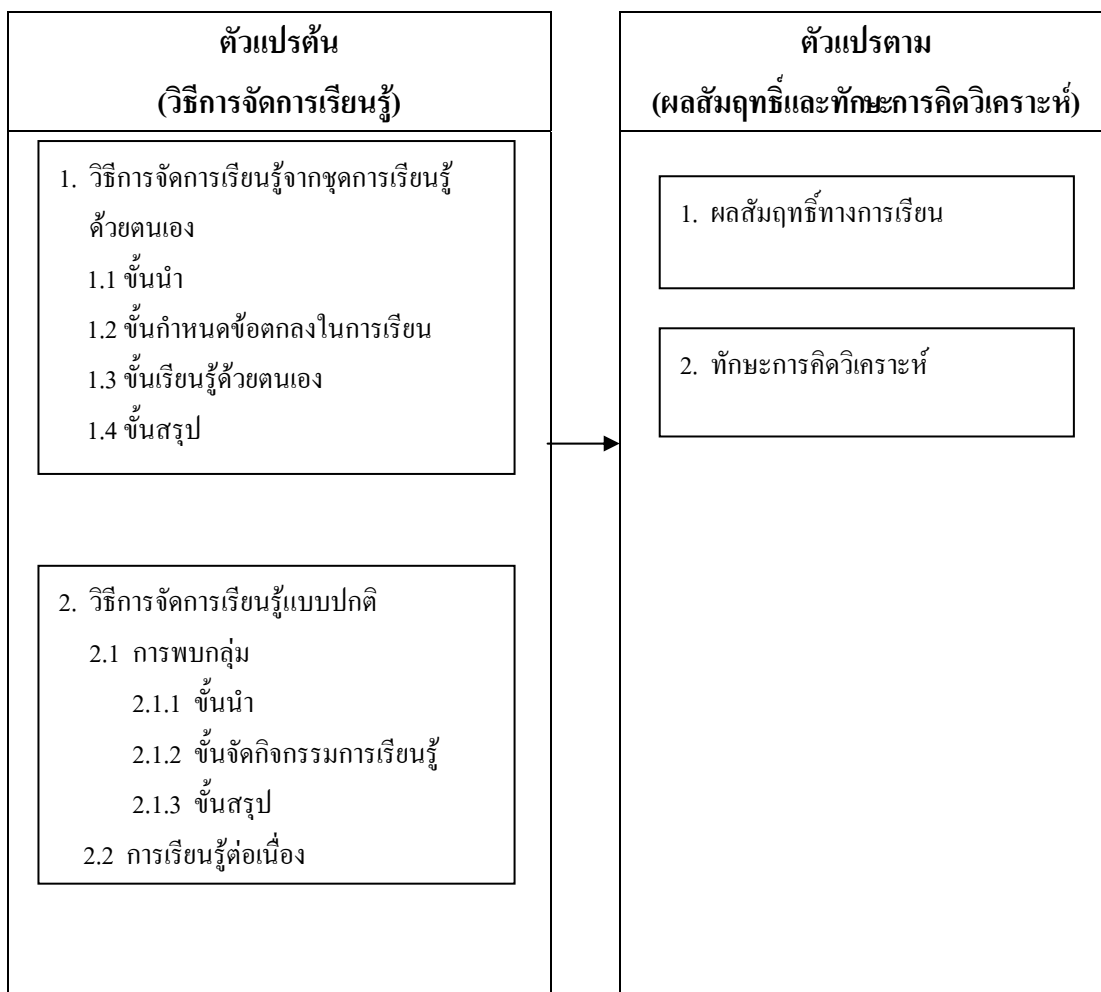
3.2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์

4. ขอบข่ายเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษา คือ วิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 เรื่องหลักและวิธีการใช้ยา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนโดยยึดกรอบสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่จัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง นวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในรูปแบบของสื่อเอกสารและสื่อซีดีรอม เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระตามคำชี้แจงที่ระบุขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติไว้ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่วัดจากความสามารถด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยแสดงค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 โดยผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งมีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดระหว่างการจัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนผลการเรียนหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต1 เรื่องหลักและวิธีการ ใช้ฯ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถทางปัญญาของผู้เรียนในการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาการเรียนโดยใช้ทักษะการวิเคราะห์ 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการรวมข้อมูล 2) ทักษะการกำหนดแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดยอาศัยความรู้เดิมและการค้นพบคุณสมบัติร่วมของกลุ่มข้อมูลบางกลุ่ม 3) ทักษะการกำหนดหมวดหมู่ 4) ทักษะการแจกแจงข้อมูล 5) ทักษะการจัดเรียงลำดับให้ง่ายแก่การเข้าใจ และ 6) ทักษะการเปรียบเทียบข้อมูล ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. การจัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นกำหนดข้อตกลงในการเรียน 3) ขั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ขั้นสรุป

6. การจัดการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนด โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดังต่อไปนี้ 1) การพบกลุ่ม ขั้นนำ ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสรุป 2) การเรียนรู้ต่อเนื่อง

7. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

8. ซีดีรอม (CD-ROM : Compact dire read-only memory) หมายถึง แผ่นซีดีหน่วยความจำอ่านอย่างเดียว มีลักษณะเป็นแผ่นจานโลหะวงกลมเคลือบเงา ใช้กับคอมพิวเตอร์อ่านได้ด้วยแสงเลเซอร์ ที่ผู้วิจัยใช้บันทึกชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สมมุติฐานการวิจัย

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 ของนักศึกษาที่จัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่านักศึกษาที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. คะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาที่จัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่านักศึกษาที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสม สำหรับนำไปใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เป็นแนวทางในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์
3. เป็นแนวทางให้สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลิติดชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาอื่น ๆ
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง ที่จะนำความรู้จากผลการวิจัยไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์